

1. Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ

Στις ανακοινώσεις που ακολουθούν αναπτύσσονται οι δυνατότητες συνδυασμού της διδακτέας ύλης με μαθήματα για την Ακρόπολη. Και οι τρεις ανακοινώσεις είναι από εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι δύο πρώτες εκπαιδευτικοί είναι φιλόλογοι. Στην πρώτη ανακοίνωση, οι δυνατότητες μάς παρουσιάζονται γλαφυρά μέσα από τα κείμενα. Στη δεύτερη, η εκπαιδευτικός είχε την ευκαιρία να έχει τους ίδιους μαθητές στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, καθώς τα τους μαθήματα τούς οποίους στην Α' Γυμνασιού συνέδεσε τη ίδια στο πρόγραμμα «Μια μέρα στην Ακρόπολη». Ανθολόγιο λοιπόν, μέσα στα χρόνια που τους διδαξε, με αφερεία το αναλυτικό πρόγραμμα, τις συνεχείς τους αναφορές στην Ακρόπολη και στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, με τη διαφορετική προσέγγιση του ωριμότερου μαθητή κάθε επόμενη χρονιά.

Οι δυνατότητες της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (πολυεπιστημονική προσέγγιση του θέματος, ολιστική θεώρηση της έννοιας περιβάλλον, συνδυασμός γνωστικού και φυλοκοινητικού πεδίου και, παράλληλα, επιπλέον, αμοιβής και ωρών διδασκαλίας) δίνουν μεγάλη ώθηση στη διδασκαλία μέσα από το πολιτισμικό μας περιβάλλον. Οι δυνατότητες αυτές αναπτύσσονται αναλυτικά στην τελευταία ανακοίνωση που την περιγράφει τη σύνθετη και τη δομή ενός σεμιναρίου για 57 εκπαιδευτικούς, που οργανώθηκε από την Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η καταγραφή του τρόπου με τον οποίο τα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκονται στο σχολείο μπορούν να συναντηθούν στη διεπιστημονική προσέγγιση της Ακρόπολεως, δημόσια πραγματεύεται η ομάδα 2 με συγκεκριμένες εφαρμογές. Η εξιλόγηση του σεμιναρίου συμπληρώνει την εικόνα.

Γνωστική και συναισθηματική προετοιμασία των μαθητών μέσα από τα σχολικά κείμενα

Ηρά Φραγκούλη-Βελέ
(Φιλολογικό), Αρι Επειρηνό Λέκετο, 1991
Σ (91)Ησ (93)Η (94)Η

Όσο κι αν είναι φτιαγμένα με γνώση επιστημονική και αγάπη τα Προγράμματα για την Ακρόπολη, δύο κι αν την παρουσίαση από τους εκπαιδευτές γίνεται με κέφι και μεράκι, το αποτέλεσμα δύο είναι το άριστο επιβιωτικό, αν τα παιδιά που ακούνε την περιγραφή σ' αυτά συμμετέχουν χωρίς καμά, ή με λίγη και πρόσχειρη, προετοιμασία. Σκοπός μου λοιπόν είναι, υπέρτα από τη μακρόχρονη διδασκαλία μου στο Γυμνασιού, να επισημάνω όλα τα σημεία-αναφορές που υπάρχουν στα φιλολογικά μαθήματα, τα οποία όχι μόνο δύο θα αφήσουμε να περάσουν αδιάφορα αλλά, αντίθετα, θα γίνουν αφορμές και ερεθίσματα ώστε να δοθούν οι απαραίτητες γνώσεις αβίστα και φυσικά κύριων όμως ήδη ευαισθητοποιήσουμενων στη συναισθηματικό κόπο των παιδιών με την απορία, την επιθυμία, τον ενθουσιασμό και —γιατί όχι— και την πρωτοβουλία για τη συμμετοχή τους σ' ένα πρόγραμμα, ενώ —ευνότερο είναι— ο κα-

θηγητής εγκαίρως έχει και προγραμματίσει και οργανώσει αυτή τη συμμετοχή.

Α' τάξη

1. Στην Οδύσσεια του Ομήρου, από τα πρώτα δύο μαθήματα, γνωρίζουν οι μαθητές μας τη μορφή της Αθηνών. Να ένα ωραίο ζεκίνημα: με απλές εργασίες, συγκεντρώνοντας και αναλύοντας την επίθετα, προσθέτοντας κάθε φορά ακόμα ένα χαρακτηριστικό, καθώς η γοητευτική μορφή της θεάς διατρέχει την Οδύσσεια, τη ζωγραφίζουμε μαζί με τον Όμηρο. Και όταν στην Ιστορία (σελ. 175) διδάχθουν οι μεγάλες γιορτές της Αθηνών, τη συμπληρώνουμε με στοιχεία από τη λατρεία της, δηλαδή τα Παναθηναϊκά και την πομπή τους.

2. Έχει γίνει πλέον τη κατάληξη προετοιμασία για τη διδασκαλία από την Ιστορία των Αρχαίων Χρόνων, στις σελίδες 190-4, που αναφέρονται στην Ακρόπολη των Αθηνών. Αξιο-

ποιώντας τα στοιχεία του σχολικού βιβλίου αλλά και όλα τα εποπτικά μέσα και τις Μουσειούσκες, το μάθημα γίνεται βίωμα και δημιουργική δουλειά. Είναι η ιδανική εποχή για την επίσκεψη στο χώρο, καθώς

3. η Νεοελληνική Πλώσα (ενότητα 11: «Επισκεψή σ' ένα μουσείο») δίνει την ευκαιρία να αναλάβουν μόνα τους τα παιδιά την οργάνωση, με έτοιμο το θέμα στη σέλιση. 210: «Πώς θα οργάνωνες την επίσκεψη της τάξης σου σ' ένα μουσείο; Για ποια πρόγραμμα θα φρόντισες πριν, κατά τη διάρκεια της...». Με τη δική μας διακριτική καθοδήγηση, όλα γίνονται με την πρωτοβουλία των μαθητών.

Διαποτώνουμε ότι και στα τρία μαθήματα της Α' Γυμνασιού ο φιλόλογος έχει αξέλογα ερεθίσματα για να προετοιμάσει και να ενθουσιάσει τα παιδιά, και είναι κρίμα αν δεν τα εκμεταλλευθεί.

Β' τάξη

1. Ομήρου, Ιλιάδα. Κι εδώ η μορφή της Αθηνών προσφέρεται για μια παρόμοια συλλογική εργασία σαν αυτή που έγινε στην Α' τάξη. Ομως στην ραψωδία Ζ, στ. 288-310, υπάρχει μια ενδιαφέρουσα στο γάλαμα της Αθηνών που αποτελείται τον καλύτερο πέπλο για να τον προσφέρει στο γάλαμα της Αθηνών που αποτελείται το να της, στην Τροία. Τόσο αυτά τα «μυριοδύμηλα» υφάσματα που έχει τη Εκάβη στο κελάρι της όσο και τα ρούχα

που πηγαίνει να πλύνει η Ναυσικά στη ζητησία της Οδύσσειας (Α' τάξη) με βάζουν σε μεγάλη περιέργεια και πειρασμό να φέρου στην τάξη τη Μουσιούσκειή για την Αρχαία Ελληνική Ενδυμασία. Άλλα και τα άλλα στοιχεία (προσφορά πέπλου - ναός) μπορεί με πολλούς τρόπους να τα εκμεταλλεύεται ο φιλόλογος για «Μια μέρα με τη ζωφόρο στα Παναθήναια».

Κι αν, επί τέλους, τα γαρίσα τής τάξης(!) δεν ενδιαφέρθουν και τόσο γι' αυτό το θέμα, οπωδήποτε θα τους γοητεύουσαν από

2. τα Κεμένα Νεοελλ. Λογοτεχνίας «Τα άλογα της Ιηλάδας», που θα φροντίσω να διδάξω συγχρόνως, και όπου ο Ι.Θ. Κακρίδης κάνει αναφορά στα άλογα των γιλυππών του Παρθενώνα. (Υλικό που προσφέρεται για ζωγραφική, αναπάρασταση, παρατήρηση, φωτασία).

3. Στους Βίους του Πλουτάρχου το αναλυτικό πρόγραμμα δινει κάποια ελευθερία εκλογής των κειμένων που θα διδάχθουν.

Πώς να μη διδάξει όμως ο καθηγητής τα κεφάλαια 12-14 από τον Περικλή, που αναφέρονται σα αθάνατα μνημεία!

Πλήθος αφορμές για να ενθουσιαστούν τα παιδιά: μαζί με τους «ξυλουργούς... γλύτες, χαλκουργούς... αμαξηλάτες...» ενα πλήθος εργασιών και βοηθών συνταγμένο...» (12,6), να γίνουν κι αυτά παρόμοια τεχνίτες, κάνοντας ζωγραφική, αναπάρασταση, έκθεση, ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα: «Δούλια του σε εργαστήρι του Φεδία».

Γ' τάξη

Ίσως εδώ δε θα έχουμε τις ωραίες ευκαρίες που μας έδωσαν οι δύο πρώτες τάξεις. Καθώς όμως τα παιδιά είναι μεγαλύτερα και ωριμότερα, μπορώ να χρησιμοποιήσωνται αρετηπτήρια το βιβλίο:

1. *Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη, και συγκεκριμένα την εικόνα* (στη σελ. 149) της καταστροφής του Παρθενώνα από τον Μοροζίνι, να ευαισθητοποιήσω τα παιδιά στο θέμα των καταστροφών και της φθοράς παλιότερα και τώρα, παρουσιάζοντας διαχρονικά την τύχη των μνημείων της Ακρόπολης.

Ο συνδυασμός μπορεί να γίνει με τα: 2. *Κεμένα Νεοελλ. Λογοτεχνίας: «Οι αρχαίοι»,* του Ι. Ψυχάρη, σ. 215. Είναι διαχρονικός ένας ρομαντικός ενθουσιασμός για τους αρχαίους και την Αθήνα: «Εδώ τ' αριστουργήματα της τέ-

χνης φαίνονται σα να βγαίνουν από το χώμα, σα να είναι του τόπου γεννήματα... καλλπέχνης ήταν όλος ο λαός...». Κι αν θυμίσουμε ακόμη τα «αγάλματα» του Μακρυγάνη, στη σελ. 98: «Γι' αυτά πολεμήσαμε», δημιουργούμε μια συγκινησιακή ατμόσφαιρα:

«Την Ακρόπολη την είδα όπως βέβαια δεν την είδε κανένας ξένος... για τύπο σας μιώ με τόση ζωρότητα... Πολύ μ' αρέσουν οι αρχαίοι...»

Δεν κάμουν τον περήφανο, φτάνει να τους αγαπάς με την καρδιά σου. Όλο πιθμημούσαν ν' ανταμώθουμε καμιά μέρα...» (σ. 217).

Αν πετυχάνουμε και οι δικοί μας μαθητές ν' ανταμώθουνε μαζί τους, παρακολουθώντας τα εκπαιδευτικά προγράμματα με τον ενθουσιασμό που εμείς μέσα από τα κατάλληλα κείμενα θα μεταδίδουμε, θα είχαν αέρη χοστες, μοναδικές εμπειρίες από τη μαθητική τους ζωή.

Η εμπειρία από το “Μια μέρα στην Ακρόπολη”, στη διδακτέα ύλη του Γυμνασίου και του Λυκείου

Αικατερίνη Γιαννακοπούλου

(Φιλαλογικό, Α' Αγεντού Χαλαρού, Α' τάξη, 1993)

Σ (88)MMA (91)MMA/H (93)Ho (94)Φ.Σ-Ι

Θα προσπαθήσω όσα συντομότερα μπορώ να διατυπώω τις προτάσεις μου για το πώς είναι δυνατόν να χρησιμοποιήσουμε στη διδακτική πρόχειρη οι κτηπτέες γνώσεις για την Ακρόπολη από την Α' Γυμνασίου ώς και τη Β' Λυκείου.

Οι δυσκολίες και τα προβλήματα που συναντούμε στα κεφάλαια περι τέχνης στις Ιστορίες όλων των τάξεων της Β' θεματικής εκπαίδευσης είναι δεδομένες: αυτά τα κεφάλαια είναι διδακτικά υποτιμημένα. Οι δυσκολίες εντοπίζονται στο ότι σπάνια προσεγγίζονται σε ένα τέτοιο θέμα με την ορθή ερμάρχηση στα σταδιά που πρέπει να ακολουθήσουμε για να πετύχουμε τη διδακτική πραγματώστων. Συνήθως με λίγα λόγια και περισσότερο με εικόνες των μνημείων ή των έργων τέχνης προσπαθούμε να ξεπράσουμε γρήγορα τέτοιες ενότητες. Θαυμάζουμε φυσικά σπουδαιότατον ναόντων και κομψών αγάλματα ή περίτεχνα ψηφιδωτά και πίνακες, όταν όμως προσπαθούμε να πουμε λίγα λόγια για την τέχνη τους, εκεί αναγκάζουμεται να περιορίζομαστε σε γνωστό εν πολλοῖς και οικείο λεξιλόγιο, αποφεύγοντας την ορολογία που αφορά καθέ έργο τέχνης. Καταλήγουμε λοιπόν να αναγνώριζουμε π.χ. τον Ηνίοχο ή τον Οστο Λουκά Βοιωτίας, χωρίς ομίχλη να τεκμηριώνουμε με εικαστικά επιχειρήματα την αναγνώρισή τους ως έργων τέχνης.

Το πρόβλημα λοιπόν είναι υπαρκτό και οφείλεται στη δική μας μικρή εξοικείωση με τέτοιου είδους θέματα, εκτός από την τέχνη. Κατανοούμε την προτίτλη της πράξης αλλά έχουμε προσπαθήσουμε αδιάφορας ήτη περιβάλλοντας την τέχνη τους, που απαιτούν μελέτη και γνώση της πράξης. Γνωρίζουμε όμως πως τα μητρικά είναι εκείνα που φέρουν τον πολύ κόσμο σε άμεση επαφή με την αρχαιότητα, και όχι π.χ. τα κείμενα, που απαιτούν μελέτη και γνώση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας για την προσεγγίση τους.

Εξοικείωση με τέτοιου είδους θέματα, εκτός εάν έχουμε αποφοιτήσει από Αρχαιολογικό Τμήμα, οπότε τα πράγματα αλλάζουν, ή έχουμε προσωπικό μεράκι για την τέχνη.

Κι επειδή κατά το δάσκαλο κι ο μαθητής, οι μαθητές στην πλειοφύΐα τους δεν κατανοούν το νόημα της παρέδησης ενός έργου τέχνης, αφού ελληνίστατα έχουν διαπιστωτεί. Ας σημειώσουμε εδώ ότι πάντα (και δικαιολογημένα) στην εξεταστική ύπλη των διαγωνισμών περιλαμβάνουμε κεφάλαια περι τέχνης, ή σπάνια επίσης βάσιμους διαγώνιμα στην τάξη από τέτοιο κεφάλαιο.

Επίσης, όταν απεικοπάμεται με το σχολείο αρχαιολογικούς χώρους, τότε η αναβάθμευση σε κάποιους μαθητή πια ανεύρετης από την κυκλοπαδεία πληροφορίες για τον τόπο, ή αυτό το κάνει ο καθηγητής. Και συμβαίνει να περιδιαβαίνουμε αδιάφορας ή τις βιτρίνες των μουσείων ή να λιαζόμαστε στα σκαλιά ενός αρχαίου θεάτρου χωρίς τη φροντίδα ή την έννοια να εξηγήσουμε το ρόλο του καθε μητρικού ή ευρηματού, μιας και θα μιλάμε σε αδιάφορους, αφού τόποια δεν έχει προπαρασκευαστεί από το σχολείο. Γνωρίζουμε όμως πως τα μητρικά είναι εκείνα που φέρουν τον πολύ κόσμο σε άμεση επαφή με την αρχαιότητα, και όχι π.χ. τα κείμενα, που απαιτούν μελέτη και γνώση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας για την προσεγγίση τους.

Οσα λέγων είναι φυσικά από ίδια πεί-

ρα και 14 χρόνων υπηρεσία σε συνθήματα σχολεία, χωρίς όμως να αποκλείονται, ενοείται, και οι φωτεινές εξαιρέσεις.

Ενώ λοιπόν έτσι έχουν τα πράγματα, κληρήκαμε εδώ, στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως, και ενημερωθήκαμε για το "Μια μέρα στην Ακρόπολη". Η πρόταση φυσικά ήταν άκρως δελεαστική και φαινόταν ότι αποτελεί διδακτική πρόταση για το κεφαλόπαιο "Η τέχνη των κλασικών χρόνων" της Α' Γυμνασίου και της Α' Λυκείου. Όσοι από τους καθηγητές συμμετείχαμε τότε στην ενημέρωση, εντυπωσιάστηκαμε από την προεργασία που είχε γίνει για να πραγματοποιθεί η συνάντηση.

Το υιοκό που παρέβαλα τότε, καθώς το επεργάζασμον μάνη, πρέπει να πω, με τρόμο: πως ήταν δυνατό να εξηγήσω στα παιδιά τόσην ορολογία, να δώσω τόσες πληροφορίες για την αρχιτεκτονική δομή π.χ. των κτηρίων, για τη διάρθρωση τους, για τους ρυθμούς, τόσες λεπτομέρειες για τις μεθόδους λιθοδοκίης, για τους τρόπους μεταφοράς των υλικών...

Όμως, επειδή η ιδέα ήταν ελαυντική, αρχίσα σπάνιας έκρινα ότι αρμόζει για παιδιά της Α' Γυμνασίου: φωτοτύπησα ό,τι υιοκό είχα παραλάβει, το δένειμα στους μαθητές και διαφήμισα την Ημερίδα: Πρώτα-πρώτα είπα πως ήταν ιδιαίτερα τυπικό για μας να συμμετέχουμε στο πρόγραμμα, αφού και τα μέσα μάζκης ενημέρωσης θα προσβαλλαν τη γενογάς. Ακόμα είπα για τα περιέργα που θα συναντούγαν εκεί οι μαθητές: π.χ. ότι μας καλούσαν να φτιάξουμε σε παζλ το ναό της Απέρροι Νίκης, εκεί ενώπιον του. Οτι, ας πούμε, θα μιτορούσαν να ρηρμοποιήσουμε και οι ίδιοι οι μαθητές τα εργαλεία λιθοδοκίης που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή του Παρθενώνα και άλλα παρόμια.

Τα παπάδια, επειδή δημούν για ό,τι άγνωστο και καινούργιο, έπεσαν με τα μούτρα στη δουλειά, καθώς επιθυμούσαν αυτά τα θαύμαστά και άγνωστά τους να τα μελετήσουν. Προετοιμάζομενο όμως, έτρεφαν το ενδιαφέρον τους εκεί που έπρεπε: να μη χάσουν καμιά λεπτομέρεια από σύντομο σχέση με το μνημείο που βρίσκεται δίπλα μας. Διδάχθηκε η ορολογία της αρχιτεκτονικής, τα μέλη του ναού, τη τεχνοτροπία, οι ρυθμοί καθώς και οι περιπτείες της Ακρόπολης ανά τους αιώνες μεχρι σήμερα. Καθώς προχωρούσαμε βαθιά στη μελέτη, το ενδιαφέρον των μαθητών γινόταν εντονότερο.

Μετά την ημερίδα, γυρνώντας στο σχολείο, εκμεταλλεύτηκα τις κτηριοθεσίες γνώσεις και την εμπειρία ως εξής:

I. Α' Γυμνασίου. Μάθημα:

1. Αρχαία Ελληνική Γραμματεία.

Ζαναγυρίσαμε πίσω στον Ηρόδοτο (που ήδη, κατά το διδακτικό πρόγραμμα, τον είχαμε αντικαταστήσει με τον Ξενόφωντα), στο βιβλίο H, κεφ. 50-55, στην καταστροφή της Αθήνας από τον Ξέρεψη. Είπαμε λοιπόν πως ο ναός που ο Ξέρεψης κατέστρεψε και τα κτήρια στο χώρο της Ακρόπολης δεν ήταν αυτά που εμεις επισκεφθήκαμε. Οι γέροντες εκείνοι, που έδωσαν πίστη στα λόγια του χρησόμου και όχι στη μεταφορική τους σημασία και ταινιοπρώθικαν πίσω από το φράχτη με τα πορτόφυλλα και τα ζύλα, δεν υπερασπίστηκαν τα κτήρια που εμεις είχαμε μεταλλεύτησεν. Εντοπίσαμε το βόρειο μέρος, από το οποίο, καθώς λέει ο Ηρόδοτος, ανέβικαν οι Πέρσες, και οπου ήταν το ιερό της Αγάλυρου, κόρης του Κέρκρα. Είπαμε επίσης πως εκείνη την εποχή πράγματι υπήρχε ναός της Αθηνάς όπου κατέφυγαν ως κετές οι γεροντες.

Ήταν ο Ακατόπεδος ναός, που βρισκόταν ανάμεσα στο Ερέχθειο και τον Παρθενώνα και παραβιάστηκε. Τα θεμέλια του σημειώνοντα Παρθενώνα ράχισαν οι οικοδομούνται επι τη Κιμώλια, αλλά οι εργασίες δεν προχώρησαν. Εκεί ιδρυθήκε ο σημερινός υπερλάμπρυς ναός.

Το κεφ. 55 του H' βιβλίου του Ηρόδοτου συγκινήσεις ιδιαίτερα τα παιδά, αφού μάλιστα για το μέρος της μονομαχίας Αθηνάς και Ποσειδώνα και για τα δύο που ο καθένας προσέφερε. Μάλιστα οι μαθητές επέμεναν πως η ελιά που σημειά υπάρχει εκεί στο Ερέχθειο ταν εκείνη που ο Ξέρεψης έκαψε, και την άλλη μέρη την είδαν ότι ήταν βγαλέι βλαστό.

Τονίσαμε πώς δύο αρχαία μέλη είχαν απομείνει από εκείνη την καταστροφή οι Αθηναίοι ή τα έχισαν ως μέρη των τείχων ή τα έδωσαν ως πολεμιστές που έπεσαν γενναία αμυνόμενοι.

2. Ιστορία Α' Γυμνασίου: Στο οικείο κεφαλόπαιο όλα τα παιδιά είχαν πάνω για τους ρυθμούς, για τα μέρη του ναού, την ονομασία των μερών στην καθέτη τομή. Ασχολήθηκαν εκτενώς με τα θέματα των δύο αετωμάτων, μια και η μυθολογία σ' αυτή την τάξη είναι αγαπητή και ενθουσιώδης τα παιδιά. Επίστη αναλύσαμε με λεπτομέρειες την πομπή των Παναθηναϊκών. Οι μαθητές αναγνώρι-

σαν ως υψηλότη τέχνη των γλυπτών την πιστή απόδοση της πραγματικότητας και εξέφρασαν το θαυμασμό τους για κάποιες λεπτομέρειες, π.χ. τις φλέβες του ορμητικού εκείνου αλόγου που ο αναβάτης του ιδρώνει για να το τιθασεύει.

Στην Ιστορία της Α' Γυμνασίου, όταν μιλήσαμε για τα αποτελέσματα του Πελοποννησιακού πολέμου, είπαμε πως το πλέον εμφανές και ορατό αποτέλεσμα ήταν η ημιτελής παράδοση του τείχους των Πρωτοπαλαίων. Τα επόμενα κεφάλαια για την τέχνη των μεταγενέτερων εποχών έγιναν δημοφιλέστερα. Εύκολα αναγνώριζαν τις καινούργιες προσθήκες και με πλούτο λεξιλογικού διαδιπτώναν άνετα τις απόψεις τους για καθετή μεταγενέστερο. Εκείνη τη χρονιά (καλοκαίρι του '91) επισκεφθήκαμε με το σχολείο το Σύνοινο. Οι μαθητές που είχαν συμμετάσχει στο πρόγραμμα εντυπωσίασαν με τους παραλληλισμούς του μημείου με τον Παρθενώνα.

Στην ίδια τάξη, στο μάθημα Νέα Ελληνική Γλώσσα και στην ενότητα 11, το θέμα είναι "Επίσκεψη σε ένα μουσείο". Άλλες χρονιες απέρευγα να γράφουμε τα παιδιά έκθετο με θέμα περιγραφή αγαλμάτων ή κάπι παρόμοιο, γιατί η αποτυχία ήταν σίγουρη. Το πόσο αυτή παρέκαρ πάρα πολύ ήταν εξοικειωμένη με το θέμα και κινήθηκαν με άνεση σε χώρους που και μεγαλύτερος μαθητής θα διστάζει, με προβλημάτισε: από δύο κι εμπρός έπρεπε αλλιώς να διδάσκω τα κεφάλαια για την τέχνη.

II. Β' Γυμνασίου. Μάθημα:

1. Αρχαία Ελληνική Γραμματεία: η διδακτική ώρη προβλέπει τη διδακτούσα δύο Βίων του Πλούταρχου: του Σόλωνα - Θεμιστοκλή ή του Θεμιστοκλή - Περικλή.

Στο βίο του Πλούταρχου ο Θεμιστοκλής, στο κεφ. 19 § 4-6, μιλάει για την προσπάθεια των παλαιών βασιλέων της Αθηναίας να αποσπάσουν τους πολίτες από τη θαλάσσα και να τους συνθίσουν να ζουν όχι σαν ναυτικοί παρά σαν αγρότες, και γι' αυτό αφήσαν σα διαδοθεί ο θρύλος για την Αθηνά. Αντίθετα, ο Θεμιστοκλής προσπάθησε να δέσει την Αθήνα με τον Πειραιά και τη στεριά με τη θάλασσα. Το βήμα που είχε στηθεί στην Πνίκα είρλεπε προς τα εκεί. Γέμισε με δάρδους τους ανθρώπους του λαού, και την πολιτική εξουσία την πήραν στα χέρια τους οι ναύτες, οι καπετάνιοι και οι καραβοκύρτηδες. Αυτά λέιτούν στον Πλούταρχο. Εδώ συζητήθηκε εκτενώς το θέμα του δυτικού αετώ-

ματος του Παρθενώνα, όπου παρουσιάζεται ο διαγωνισμός μεταξύ Αθηναίων και Ποσειδώνων για την κτήσην της Αττικής, παρόντων θεών, μυθικών ηρώων και άλλων θεοτήτων, που σε μεγάλο βαθμό ήταν πρωτοποίησες της απτικής γης και κυριών των υδάτων στοιχείων της, τόσο απαραιτήτων για τη ζωή και τη γεωργία. Η πουσδιά θέση του Ποσειδώνα μάρκεων διπλά στην Αθηνά συμβολίζει τη σημασία που απέδιδε το κράτος στη ναυτιλία. Η επικράτηση όμως της Αθηνάς υπανίσταται την κυριαρχία των Αθηναίων πάνω στους ναυτικούς κυρίων συμμάχους τουν.

Στο βίο του Περικλή κατανοήθηκε ότι όσα γνωρίζουμε για την αρχαιότητα, τα μνημεία, τους δημιουργούς των και τις λεπτομέρειες, τα οφέλουμε στους αρχαίους συγγραφείς. Διδάσκοντας τον βιο αυτόν, έγαν δεν μιλούσα, απλώς διεύθυνα τη συζήτηση. Όλα ήταν γνωστά. ήταν: μια ανακεφαλαϊστη μάκια στην επιλέννη στοιχεία που διάβληταν την αφήγηση. Τα θέματα που αναλύθηκαν ήταν η Αθηναϊκή συμμαχία και πού χρησιμοποιήθηκαν τα χρήματα της, η θαλασσοκρατία της Αθηνάς, η Αθηνά πρώτη ναυτική δύναμη και τα έργα του Περικλή. Επιώθηκε λοιπόν πώς δεν ήταν δυνατόν μια πόλη με τέτοια ακμή να μην έχει να επιδεικνύει ανάλογου ύψους αισθητικής έργα τέχνης. Επισημάνθηκε επίσης ότι, επειδή στο εξωτερικό το έμβλημα της Ελλάδας είναι η Ακρόπολη, σημαίνει πως παρόμοιας ακμής εποχή δεν έζησε η Ελλάδα παρά μόνο στα χρόνια του Μ. Αλεξανδρού.

Οι μαθητές συνειδητοποίοισαν ότι τα μνημεία αυτά που βλέπουμε είναι μεν αποδεικτή ακμής, ζωντανή μάλιστα και άφαρητη, αλλά είναι η μικρή απόδειξη, η απτή, η ορατή. Τα μνημεία όμως του λόγου, τα γραπτά μνημεία είναι εκείνα που διασώζουν τις αποδείξεις της πνευματικής ακμής της ίδιας εποχής. Ο βίος λοιπόν του Πλουτάρχου «Περικλής» μας ξαναθύμισε όσα την προηγούμενη χρονιά είχαμε δει, και από τον τρόπο που εξέλισσόταν το μάθημα κάθε φορά, αποδεικνύντων μεν εικόνες εμπειρίων όσα είχαμε μάθει. Ο Περικλής ήταν η απόδειξη ότι ώς τότε είχαμε, στο πλαίσιο του εφικτού, κινητής άριστα.

2. Βιζαντινή Ιστορία: Εδώ θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε στην επίσκεψη των αυτοκράτορων Βασιλείου Β' στην Ακρόπολη, «δούς τά της νίκης χαριστήρια τη Θεστόκω», μέσα στην εκκλησία της Παναγίας,

στον Παρθενώνα. Ήλθε να πανηγυρίσει στη γηραιά Ακρόπολη το θρίαμβό του και να τελέσει ευλαβικό προσκύνημα στην εστία του αρχαίου Ελληνισμού, πριν επιστρέψει στη Βασιλεύουσα, πρωτεύουσα του νεότερου Ελληνισμού.

Τα παιδικά θεώρησαν ότι η μετατροπή του Παρθενώνα σε ναό της Αθηνάς ήταν ένδειξη σεβασμού προς την παράδοση, αφού εδώ λατρεύοντας για την γνωστική δέσποτη, η Αθηνά.

III. Γ' Γυμνασιού. Μάθημα:

1. Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας. Στην Ιστορία αυτής της τάξης, καθώς γίνεται λόγος για τα κατά καιρούς απελευθερωτικά κινήματα κατά του Τούρκων, φυσικά και θα σταθούμε στην απότελεσμα της Φραγκοκρατίας Μοροζίνη, και βέβαια ότι τονίσουμε ότι τότε έπαθε η Ακρόπολη τη μεγαλύτερη καταστροφή, αφού το ενετικό βλήμα ανατίναξε τον Παρθενώνα, ο οποίος είχε μετατραπεῖ σε μπαρουταποθήκη.

2. Αρχαία Ελληνική Γραμματεία. Ευρύτην, ιργενέα η εν Ταύρωις. Εδώ, καθώς έχουμε το όνειρο της πρώτης, επανερχόμαστε στα αρχετονικά μέλη του ναού. Επίσης στα «Σικελικά» του Θουκυδίδη, μλάνοντας για τα αποτελέσματα του Πελοποννησιακού πολέμου, θυμόμαστε ότι, σώζεται ως σημεία και είναι ορατό, αλλά βέβαια προχωρούμε προς τα συνθέτερα.

IV. Α' Λυκείου. Μάθημα:

Ιστορία των Αρχαίων Χρόνων. Εδώ, μιλώντας για το συμβολικό ρόλο των μύθων και των θεών, επανήλθαμε σε συνθετότερες βέβαια παραπτήσεις: παραλήμμα, πο το μέρος της Περσεφόνης και το τι συμβολίζει, γυρίσαμε στα αετώματα του Παρθενώνα, που φυσικά δεν κονσιδύντων με παραμύθι, παρά οι παραστάσεις ήταν βαθύτερα μηνύματα. Ήταν π.χ. διαριμμητού μεν το μεγάλειον και της αίγλης της πόλης μέσα από μιθολογικές αφορμές.

Στο κεφάλαιο για την τέχνη του χρυσού αιώνα, στην Ιστορία της ίδιας τάξης, ερμηνεύσαμε την έκρηξη στις τέχνες, και τα γράμματα μετά τους Περσικούς πολέμους ως αποτέλεσμα της νίκης κατά των Περσών, ως απόδειξη της ενεργού συμμετοχής της Αθηνάς, ως ανάδειξη της υπεροχής της Ελλάδας έναντι των Περσών, ως έκφραση της δημοκρατίας της τέχνης.

Τα γλυπτά των Αχαρόφων ερμηνεύπτηκαν και ως προπαγάνδα και ως διαφήμιση της υπεροχής της πόλης έναντι των άλλων. Η Αθήνα ανοίξει τα

φτερά της και υψώθηκε καὶ με τα χρήματα της συμμαχίας, είπαντας οι μαθητές εφέτος, και δικαιολογημένα. Στην Α' Λυκείου έγινε κατανοητό ότι τα μνημεία και η ανωτερότητα της τεχνικής γενικά, της γλυπτικής και της αρχιτεκτονικής δείχνουν την άριτα γνώση της γεωμετρίας, της στατικής και της αντοχής των υλικών. Η κατασκευή τέτοιων έργων δείχνει πως η γνώση και η παράδοση σε όλες τις επιστήμες που σχετίζονται με τα οικοδόμημα και τη διακόσμηση τους προϋπήρχαν αιώνες πριν, μια για διάφορους λόγους δεν ήταν δυνατόν να εφαρμόσουν πάρα κατά τη διάρκεια της χρυσής πεντηκονταετίας.

V. Β' Λυκείου. Μάθημα:

1. Αρχαία Ελληνικά: Στο Θουκυδίδη ασχολήθηκαν, επιδειδή το ίδιο κάνει και ο ιστορικός, με τεχνικής φύσεως θέματα. Πολυτές σταθμάνται οι εμπειρίες μας από εκείνη την ημέρα στην Ακρόπολη. Μιλώ για τα κεφ. 89 και 93 των Ιστοριών, βιβλ. Α'.

Στο κεφάλαιο 89 ο ιστορικός αναφέρει πως στη βορεία πλευρά του τείχους της Ακρόπολης χρηματοποίησαν τα συντρίμμια από τα ιερά κτίσματα που απέμειναν μετά την καταστροφή από τους Πέρσες, το 480 π.Χ. Εδώ επεκτάθηκαμε σε πειρατέρο αναλόγισης: Τίποτα από την ιστορία μας δεν πρέπει να αποκρύπτεται, αφού από αυτά παραδειγματιζόμαστε στα δειν έχενάμε.

Στο κεφ. 93, «Ενυκοδομημένοι λίθοι μολύβδου δεδεμένοι!»: Εκτενώς αναφερθήκαμε στην τεχνική αυτή, η οποία ήταν ιδιαίτερα δαπανηρή. Ήταν η ίδια τεχνική που χρηματοποίησε τους Παρθενώνα, εξυπηρετώντας τους εζής σκοπούς: ο μόλυβδος εξασφάλιζε πλήρη μηχανική συνέχεια μεταξύ συνδέσμων και λίθου, απορροφώντας, με μαλακότερο και παραμορφώσιμο υλικό, μέρος των κραδασμών και της ενέργειας ενός σιδηρού, και επίσης προστέψει το σιδέρο από την οξειδωτή απομονώντάς το από το περιβάλλον.

2. Τέλος στην Ιστορία της Β' Λυκείου, στην ενότητα «Ελληνική πόλις-κράτος», όταν γίνεται λόγος για την ενότητα του Ελληνισμού με βάση εκκινήσεως την Αθηνά και τον χρυσό αιώνα του Περικλή, τονίζεται π.χ. πως ο ναός του Επικούρειου Απόλλωνα στις Βάσεις της Βαριάλειας σχεδιάστηκε από τον Ικτίνο, έναν από τους αρχιτέκτονες του Παρθενώνα. Δηλαδή έγινε κατανοητό πως η Αθήνα υπερείχε μεν, ήταν όμως και

υπόδειγμα απ' όπου οι λάμψεις εκτοξεύονταν σε όλες τις πόλεις-κράτη του Ελλαδικού χώρου, αφού δεν υπήρχαν φυλετικά στεγανά, παρά εθνική ενότητα.

Έτσι χρησιμοποίησα την εμπειρία από την Ημερίδη "Μια μέρα στην Ακρόπολη". Διδάσκοντας περίπου με αυτόν τον τρόπο, κατέληξα στα εξής συμπεράσματα: 1. Η τέχνη γενικά καθίσταται πιο ευπρόστητη ως διδακτικό υλικό, όταν ο δάσκαλος είναι επαρ-

κών εξοικειωμένος. 2. Μόνο όταν ο διδάσκων μελετήσει καλά τα σχετικά με ένα μνημείο, και μετά το επισκέψιμό με τους μαθητές, μπορεί να δώσει τη σωστή δέση ότι γνωστικού αγαθού. 3. Σε όλες τις τάξεις τής Β/Θμας, εκτός της Γ' Λυκείου, που είναι ιδιαιτέρω φορτισμένη λόγω των εξετάσεων, μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι γνώσεις για την Ακρόπολη, ανάλογα προς την ιωμότητα και την ηλικία των μαθητών. 4. Μπορούμε να

ευασθητοποιήσουμε τους μαθητές για το θέμα των Ελγινεών μαρμάρων, και για ένα άλλο, γενικότερου ενδιαφέροντος: την καταστροφική επίδραση της ατμοσφαιρικής και όποιας άλλης ρύπανσης στα μνημεία μας. 5. Πόσο αριστότερη και πόσο πιο στέρεη θα ήταν η γνώση των μαθητών μας, αν κάπι ανάλογο γινόταν όχι μόνο για την Ακρόπολη αλλά και για όσα άλλα μνημεία σώζονται απανταχού της Ελλάδας.

Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με θέμα "Ο βράχος της Ακρόπολεως", από 57 εκπαιδευτικούς της Νομαρχίας Αθηνών και της Νομαρχίας Ανατολ. Αττικής

Κωνσταντίνα Σχίζα

Φημικός, Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Υπουργείο Παιδείας, 1994
(Σ)94.Φ.Σ/Ηο

Τον Φεβρουάριο του 1994 πραγματοποιήθηκε τετραήμερο Σεμινάριο για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.) στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως.

Το Σεμινάριο οργανώθηκε με τη συνεργασία της Α' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχίας Αθηνών (Σχίζα Κωνσταντίνα) και Ανατολ. Αττικής (Κούουσουλας Γεώργιος). Το ερέθισμα για την οργάνωση και υλοποίηση του Σεμιναρίου αποτέλεσε μια από τις Ημερίδες του Κέντρου Μελετών Ακροπόλεως, την οποία παρακολούθησαμε, το Νοέμβριο του 1993.

Η καινοτομία αυτού του Σεμιναρίου, το οποίο παρακολούθησαν εβδομήντα εκπαιδευτικοί, ήταν η βιωματική προσέγγιση στην εφαρμογή προγράμματος Π.Ε., με θέμα: "Ο βράχος της Ακροπόλεως".

Το πρόγραμμα ήταν διαρθρωμένο ώστε να περιλαμβάνει εισηγήσεις που αναφέρονταν στη φιλοσοφία της Π.Ε. αλλά και εισηγήσεις που θα βοηθούσαν στο γνωστικό πεδίο του θέματος, όπως: "Ιστορία του Βράχου της Ακροπόλεως", "Επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον της

Ακροπόλεως", "Παρθενών, αποκατάσταση της ανατολικής πλευράς", "Χημική ρύπανση μνημεία", "Συμβολή του βιολογικού παράγοντα στη φθορά των μνημείων".

Μετά από τις εισηγήσεις της πρώτης ημέρας, έκινησε το πρακτικό μέρος του Σεμιναρίου με την αναγνώριση του προς μελέτη χώρου. Οι εκπαιδευτικοί, εφοδιάστηκαν με χάρτη της περιοχής, με φωτογραφικές μηχανές και τετράδια για σημειώσεις και σχέδια, πραγματοποίησαν επισκέψη στον Βράχο της Ακροπόλεως. Η κ. Χατζηπαλλήτη ανέλαβε την ευθύνη της συνολικής παρουσίασης των γνωστικών στοιχείων για τα μνημεία: Προπύλαια, Ναός της Νίκης, Ερέχθειο, Παρθενών, Μουσείο Ακροπόλεως.

Μετά από τις εισηγήσεις της δεύτερης ημέρας έγινε η οργάνωση του πρακτικού μέρους: "Ο Βράχος της Ακροπόλεως" χωρίστηκε σε υποθέματα και οι καθηγητές επέλεξαν το υποθέμα με το οποίο ήθελαν να ασχοληθούν. Έτσι δημιουργήθηκαν οι σιμάδες εργασίας.

Ο τρόπος επιλογής των υποθεμάτων εξελίχθηκε ως εξής: Αφού είχε προηγηθεί η αναγνώριση του χώρου, ζητήσαμε από τους εκπαιδευτικούς να

καταγράψουν ό,τι τους εντυπωσίασε ή ό,τι τους δημιουργήσει την επιθυμία βαθύτερης γνώσης.

Στη συνέχεια, ομαδοποιήσαμε τις προτάσεις σε τέσσερις θεματικές περιοχές: 1. Γεωλογία - Χλωρίδα, 2. Μουσείο Ακροπόλεως, 3. Η ζωή στην Αθήνα κατά την Κλασική Εποχή μέσα από τα μνημεία της Ακροπόλεως, 4. Μάρμαρα από τον 5ο π.Χ. ώς τον 20ό μ.χ. αιώνα.

Το Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως έθεσε στη διάθεση των εκπαιδευτικών πληροφοριακό υλικό: βιβλία, περιοδικά, βιβλιλάδια, εκπαιδευτικό υλικό, μουσειοσκευές, εκπαιδευτικούς φακέλους. Επιπλέον, το επιστημονικό και τεχνικό ανθρώπινο δυναμικό της Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων ήταν στη διάθεση των ομάδων για συνεντεύξεις και παραπτήσεις επιπτώσου.

Αφού καθορίστηκαν οι στόχοι τών ομάδων, οι εκπαιδευτικοί έκινησαν για να συλλέξουν πληροφορίες.

Η τρίτη ημέρα έκινησε με την αλληλεγγύη μεταξύ των ομάδων, την οποία ακολούθησε νέα έρδος για επιπόνα μελέτη και πρόσθετες πληροφορίες. Παράλληλα, οι πρώτες συνέδεσης της εργασίας άρχισαν να πραγματοποιούνται.

Η τέταρτη μέρη έκινησε με την ολοκλήρωση της σύνθεσης. Φωτογραφίες και διαφάνειες εμφανίσθηκαν, επουάλισθρα κείμενα, σκίτσα, χάρτες, φωτολόγια, πίνακες, κολάζ. Ο ζήλος, το κέφι, η επινοητικότητα ήταν τα κυριότερα στοιχεία τής τελευταίας ημέρας. Αναπτύχθησαν καθηγητές, σκυμμένοι πλά σε συναδέλφους με είκοσι χρόνια υπηρεσίας, ονόμαζαν φυτά, αναγνώριζαν πετρώματα, ωραγράφιζαν θεούς, χρωμάτιζαν ναούς, φαντάζονταν περασμένους πολιτισμούς.

Η παρουσίαση της εργασίας ήταν πλούσια σε γνωστικό υλικό με κριτι-

κή και αναλυτική προσέγγιση. Τα άρτια κείμενα των εκπαιδευτικών έδειχναν την ευαισθησία και το σεβασμό των συμμετεχόντων. Τα εποπτικά μέσα ήταν ποικίλα και πρωτότυπα. Οπτικά: σχέδια, χάρτες, φωτολόγιο, αφίσες. Ακουστικά: κείμενα, μουσική από όργανα αρχαία. Θεατρικό παιχνίδι: αναπαράσταση της ζωφόρου του Παρθενώνα.

Η πρώτη ομάδα, η οποία περιλάμβανε 9 εκπαιδευτικούς, ασχολήθηκε με τη μελέτη της γεωμετροφυλοκήτης εξέλιξης της περιοχής, κατέγραψε την κατανομή και το είδος των πετρωμάτων και των καρυτικών φαινομένων. Η ομάδα παράλληλα ασχολήθηκε με τη χλωρίδα του Βράχου, αναγνώρισε πολλά είδη και προχώρησε στην επιστήμανση της καταστροφής που αυτά προκαλούν στα μηνύματα.

Στο τέλος διερεύνησε τα προβλήματα στήριξης του Βράχου και τις προσπάθειες υποστήλωσης της βάσης του.

Η παρουσίαση συνοδεύονταν από εποπτικό υλικό, διαφάνειες, φωτολόγιο καθώς και με αναλυτικούς πίνακες της χλωρίδας.

Τη δεύτερη ομάδα αποτελούσαν 10 εκπαιδευτικοί. Το θέμα ήταν η μελέτη του Μουσείου. Η ομάδα κατέγραψε αναλυτικά τα εκθέματα, συνεκτιμώντας την αισθητική αξία και τις ιστορικές, κοινωνικές και φυλοσοφικές συνθήκες και αξίες της εποχής της δημιουργίας τους.

Η παρουσίαση συνοδεύονταν από πλούσιο εποπτικό υλικό, σχέδια κάτωσης του κτηρίου και καλλιτεχνήματα των ίδιων των εκπαιδευτικών. Στόχος τής ομάδας ήταν η αναζήτηση του τρόπου με τον οποίο τα πολιτισμικά μας αγαθά πρέπει να προσεγγίζονται από τους παιδιά, ώστε να καλλιεργήσει ο σεβασμός, η εκτίμηση, η αγάπη προς αυτά.

Δεκάετη εκπαιδευτικοί σχημάτισαν την τρίτη ομάδα, η οποία ασχολήθηκε με τη ζωή στην Αθήνα κατά την Κλασική εποχή, μέσα από τα μνημεία της Ακρόπολης. Οι καθηγητές της 3ης ομάδας είδαν τα μνημεία της Ακρόπολεως όχι μόνο ως καλλιτεχνήματα, αλλά ως μάρτυρες της κοινωνικής οργάνωσης, της φιλοσοφίας, της θρησκείας, του πολιτεύματος αλλά και της καθημερινής ζωής της Αθήνας κατά τον 5ο π.Χ. αιώνα. Η παρουσίαση, εκτός από τα κείμενα και τις διαφάνειες, μας εξέπληξε ευχάριστα με τη ζωντανή αναπαράσταση της ζωφόρου του Παρθενώνα.

Η τέταρτη ομάδα ήταν η πολιτιλθέστερη. Δεκαεννέα εκπαιδευτικοί επέλεξαν να παρακολουθήσουν την πορεία του μαρμάρου «από την αγκαλιά της γης ώς τον 20ο αιώνα».

Με κάποιους από αυτούς τους εκπαιδευτικούς είχαμε υποστηρίξει πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Πεντέλη. Η γνωριμία με το χώρο των αρχαίων λατούμεων και η γνώνια με τα μέλλοντα αυτής της περιοχής με την ανιπολόγηση πολιτισμική αξία ήταν το ερεθίσμα της επιλογής του υπόθεμάτος. Το πεντελικό μάρμαρο, με τη θαυμαστή διάγεια και λευκότητα, έγινε αντικείμενο μελέτης. Αρχαίες τεχνικές απαραμέλλητης σορίας διερευνήθηκαν, παραλληλά με τις σημερινές μεθόδους αναστήλωσης, που εξελίσσονται με το σεβασμό και τη συνέπεια που αρμέζει στηρίζοντας το χώρου. Οι αλλιώσεις του μαρμάρου από τη χημική ρύπανση και τον βιολογικό παράγοντας και οι προστάθειες αποκατάστασης των φθορών μελετήθηκαν επίσης:

Η παρουσίαση της τελευταίας ομάδας συνοδεύονταν από τους ίχούς των αρχαίων μουσικών οργάνων του Κε.Μ.Α.

Η έρευνα και η επιστημονική προσέγγιση, σε αρμονία με την αισθητή και το συναίσθημα, ζωντάνεψαν τα συμπλήρωμα το γνωστικό πεδίο του προγράμματος σε όλα του τα στάδια.

Η αισθητότητα που ακολούθησε ήταν αυτοπτή και διοριστική. Γνώση, αγάπη, σχέση, προστασία. Βήματα συγκεκριμένα, απαραίτητα ως σύνολο, άρρητα συνδεδεμένα, οδηγήσαν στην επίτευξη των στόχων.

Το περιβάλλον του Κέντρου Μελετών Ακρόπολεως, ήρεμο, επιβλητικό, αρμονικό δεμένο με τον ιερό χώρο που μελετήσαμε, άρτια εξοπλισμένο, αναδείχτηκε σε σημαντικό συντελεστή της επιτυχίας του προγράμματος.

Το πρόγραμμα στήριξε και τόνισε τρεις βασικές αρχές της Π.Ε.:

1. Πολυεπιστημονική προσέγγιση του θέματος.

Στο Σεμινάριο συνεργάστηκαν εκπαιδευτικοί όλων των ειδικοτήτων, συνδυάζοντας τους επιπτημονικούς κλάδους των διδασκαλεμάνων μαθημάτων στο σχολείο (σχ. 1).

Το σχέδιο 1 καταγράφει τον τρόπο με τον οποίο τα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκονται στο σχολείο μπορούν να συνεισφέρουν στη δειπνητημονική προσέγγιση του θέματος.

Ιστορία: Ο Βράχος της Ακρόπολεως θα συσχετιστεί με τα ιστορικά γεγονότα από τον 5ο π.Χ. αιώνα μέχρι σήμερα, αλλά και με τις επιδράσεις της χρήσης των μνημείων και τις αλλαγές και φθορές που αυτές επισύρουν.

Φιλοσοφία: Τα μνημεία του Ιερού Βράχου θα αναδειχθούν σε μάρτυρες της ανθρώπινης σκέψης, των λατρευτικών τελεών και των προτύπων και σειρών μιας άλλης εποχής. **Καλλιτεχνικά:** Η προσέγγιση του θέματος διά πάντα μαθήματα τέχνης θα εστιάζει στην εξικείσθηση με τα αισθητικά πρότυπά της αρχαίας Ελλάδας, απελευθερώνοντας τη φαντασία και το συναίσθημα, τα οποία θα μπορουσιώδων σε πρωτότυπες δημιουργίες, σχέδια, φωτογραφίες, πίνακες, μακέτες, κατασκευές.

Φυσικές Επιστήμες: Η μελέτη των υλικών δόμησης, ο τρόπος κατασκευής, οι φθορές, οι αναστήλωσεις, η αναγνώριση ειδών της πανίδας και της χλωρίδας σε αρχιτεκτονικά μέλη και στη γύρω περιοχή ως υποστηριζούντων από τις γνωσίες που προσφέρουν η Χημεία, η Φυσική, η Φυτολογία, η Ζωολογία.

Μαθηματικά: Η επιστήμη των αριθμών θα οδηγήσει σε σωστές μετρήσεις και υπολογισμούς, στην έκφραση των αποτελεσμάτων της έρευνας μεσω ποσοτήσων, διαγραμμάτων, πινάκων, στην κατανόηση γεωμετρικών σχημάτων και πολύπλοκων κατασκευαστικών προβλημάτων.

Γλώσσα: Τα κείμενα, αρχαία ή νεοελληνικά, ζωντανέψαντα, το λεξόνων, στην εμπλοκή των κατανόησης και θεωρίας, τα μεταφραστέα πράξιμα θα γίνουν προστάτες και θα αναδειχθούν οι στόχοι και η ομορφιά τους.

Οικονομία: Η νονοία της τουριστικής ανάπτυξης θα συνδυάσει με τη φιλοσοφία της προστασίας και της φύλαξης των πολιτισμικών αγαθών.

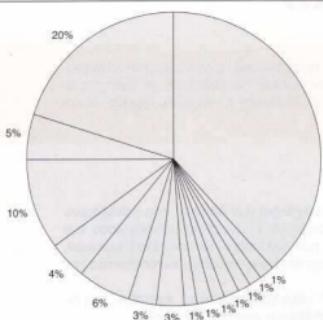
Κοινωνιολογία: Η δομή, η οργάνωση, η λειτουργία, οι δεσμοί ή αλληλογνωμονία, η καθημερινή ζωή μιας άλλης εποχής θα δώσουν ερεθίσματα για συζητήσεις, συγκρίσεις, προβληματισμό.

Φυσική Αγωγή: Ο ριθμός, η κίνηση, οι χοροί, τα αθλήματα, το θεατρικό παιχνίδι θα ταξιδέψουν στα παρελθόντα αντιλόπων έπιπτωση και ίδες. **Οικιακή Οικονομία:** Οι οικιακές ασχολίες των Αθηναίων του παρελθόντος θα αναβάσουν μέσα από μετόπεις, ζωφόρους, αγγεία, γλυπτά, προσφέροντας γνώση.

Τεχνολογικά μαθήματα: Ο τρόπος δόμησης, τα αποχετευτικά έργα, τα

Εκπόμπα 1

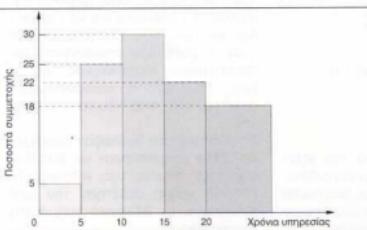
Σχήμα 2

εργαλεία, οι ευφυείς τεχνικές λύσεις θα μελετηθούν και θα αξιολογηθούν σωστά από τους μηχανικούς και τους υπαγομένους.

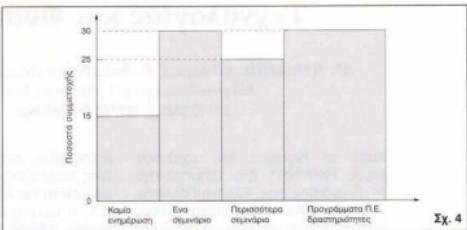
τους μηχανούσσους.
Παράλληλα, επιστήμες και τέχνες, με περιεχόμενο έχω από τις ειδικότητες των εκπαιδευτικών, όπως: αρχιτεκτονική, γλυπτική, λιθοδοξίκη, συντήρηση μνημείων, τους πρόσφε-

ραν τα γυνωστικά τους αντικείμενα για την ολοκλήρωση της μελέτης.

Η σχέση ανάμεσα στο φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον, καθώς και στην ανθρώπινη υποκειμενικότητα, ως διαμεσολαβητή ανάμεσα σ' αυτές, τις αλληλοσυμπλεκόμενες έννοιες,

ΣΥ. 3

Σχ. 4

έγινε κατανοητή μέσα από τη μελέτη του επιλεγμένου θέματος.

"Ο Βράχος της Ακρόπολεως", σπάνιο πολιτισμικό αγαθό, συνδυάζει μαρτυρίες του φυσικού, κοινωνικού, πολιτισμικού περιβάλλοντος του παρελθόντος και εμφανείς επιδράσεις του παρόντος.

3. Συνδυασμός γνωστικού και ψυχοκινητικού πεδίου.

Στο Σεμινάριο του Κέντρου Μελετών Ακροπόλεως οι γνωστικοί στόχοι του προγράμματος καλύπτηκαν χάρη στην άρτια οργάνωση και λειτουργία της Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Η Π.Ε. όμως δεν σταματά στη γνώση· αναζητά αλλαγή της συμπεριφοράς του μαθητή. Δεν περνάει μόνο μέσα από το μυαλό αλλά και μέσα από την καρδιά.

Στο Σεμαντικό του Κ.ε.Μ.Α., εκπαιδευτικοί εργάστηκαν με το μιαδικό αλλά και με την καρδιά τους. Αυτό οφείλεται κυρίως στη συνεργασία με το ανθρώπινο δυναμικό του Κέντρου. Η αγάπη για την πολιτισμική μας κληρονομιά, το πάθος και η αγωνία για τη διατήρησή της, μόνο από εμπειρισμένους ανθρώπους που λατρεύουν τη δουλειά τους μπορεί να μεταδοθεί.

Παρόλας αυτούς τους λόγους η διάπλαση της προσωπικότητας ενός στόμου, ακόμα και όσον αφορά σπις που διανοητικές της ππυχές, δεν μπορεί να αποκοπεί από το σύνολο των ψυχοκινητικών συναθηματικών του διεργαστών. Το Σεμινάριο στο ΚΕ.Μ.Α. ήταν μια θαυμάσια εμπειρία, η οποία ελπίζουμε να έχει συνέχεια στα μέλλον.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΑΙ.

Η αειόληση την οποία επιχειρώ στηρίζεται στην επεξεργασία ερωτηματολογίου το οποίο συμπλήρωσαν οι συνδεδέλη κακπαίδευτοι.

- Στο σεμινάριο πήραν μέρος 57 καθηγητές, 70% γυναίκες και 30% άνδρες. Η ποσοσταία σχέση δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι καθηγή-

τριες είναι πολυπληθέστερες των καθηγητών στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τα ποσοστά συμμετοχής σε σχέση με την ειδικότητα φαίνονται στο σχ. 2.

Τα ποσοστά συμμετοχής σε σχέση με τα χρόνια υπηρεσίας φαίνονται στο διάγραμμα του σχ. 3.

Το διάγραμμα φανερώνει ότι ακόμα και μετά από 20 χρόνια υπηρεσίας η διάθεση για προβληματισμό, δημιουργότητα και πειραματισμός συνεχίζει να χαρακτηρίζει τους εκπαιδευτικούς:

Τα ποσοστά συμμετοχής σε σχέση με

την ενημέρωση και την υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. φαίνονται στο σχήμα 4.

Η ανομοιογένεια αυτή μπορεί να εξουδετερώθει και να λειτουργήσει θετικά, αν κατά την εξέλιξη του πρακτικού μέρους οι συνάδελφοι που κάνουν το πρώτο βήμα βρεθούν πλάι σε άλλους, περισσότερο έμπειρους. Ως αρνητικά σημεία αναφέρθηκαν:

1. Ο περιορισμένος χρόνος. 2. Η μη παρουσίαση προγραμμάτων που είχαν υλοποιηθεί από μαθητές. 3. Η έλλειψη εμπειρίας από άλλες χώρες. Ως θετικά στοιχεία αναφέρθηκαν: 1.

Η βιωματική μαθησιακή διαδικασία. 2. Η ευκαιρία που δόθηκε στους συναδέλφους να βρεθούν όλοι μαζί, να ανταλλάξουν απόψεις, να γνωριστούν, να συζητήσουν, να εργαστούν και να χαρούν, ανακαλύπτοντας κοινούς στόχους, κοινές αγωνίες, κοινά όντα.

3. Η φιλική ατμόσφαιρα και η θερμή επικοινωνία. 4. Η άριστη τεχνική και η θική στήριξη εκ μέρους του Κε.Μ.Α.

Σταθμίζοντας τα αποτελέσματα της αειλόγνωσης, φθάνουμε στο συμπέρασμα ότι ανάλογες διοργανώσεις πρέπει να έχουν συνέχεια στο μέλλον.

2. Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ

Ο τρόπος που ο κάθε εκπαιδευτικός συνδύαζε ένα θέμα από την αρχαιότητα με το αναλυτικό πρόγραμμα και το εντάσσει στο μάθημα που δίδασκε είναι το κύριο θέμα της ενότητας αυτής. Οι δινατότητες είναι άπειρες και, με βάση τις εισηγήσεις, τις χωρίσαμε στις εξής ενότητες: Διεπιστημονική προσέγγιση - Ιστορία, Μυθολογία - Φυσική, Χημεία - Εικαστικά - Θεατρικό παιγνίδι - Σύγχρονη τεχνολογία στην εκπαίδευση.

2.1. Διεπιστημονική προσέγγιση

Οι δύο ανακοινώσεις που παρουσιάζονται εδώ προέρχονται από δύο ξενόγλωσσα σχολεία των Αθηνών, ένα γαλλόφωνο Γυμνάσιο και ένα αγγλόφωνο Δημοτικό. Στο πρώτο σχολείο, οι μαθητές μιας τάξης (Α' Γυμνασίου) προσέγγισαν την Ακρόπολη μέσα από τα μαθήματα της Βιολογίας, της Γεωγραφίας, της Ιστορίας, των Καλλιτεχνικών, των Μαθηματικών, της Μουσικής, της Τεχνολογίας, της Φιλολογίας (Ελληνικής και Γαλλικής) και της Φυσικής-Χημείας, εντάσσοντάς την στη διδακτέα ύλη του κάθε μαθήματος.

Στο δεύτερο, οι καθηγητές όλων των τάξεων, από τη Νηπιαγωγείο έως και την ΣΤ' τάξη του Δημοτικού, ενέταξαν στη διδακτέα ύλη της κάθε τάξης θέματα σχετικά με τους κλασικούς Ναούς, με αφορμή Ναούς από την Ακρόπολη.

Μνημειακή κληρονομιά: Η Ακρόπολη κατά την Αρχαιότητα: Προσέγγιση μέσα από τα μαθήματα της Βιολογίας, Γεωγραφίας, Ζωγραφικής, Ιστορίας, Μαθηματικών, Μουσικής, Τεχνολογίας και Φυσικής

M. Rotchettis (Φιλολογική), **F. Sakaridou** (Ιστορικό-Αρχαιολογικό)

Ελληνογαλλική Σχολή, Α' Γυμνασίου, 1991

Σ-Π (90)Μ.Σ.Ε (91)Μ.Σ.Ο/ΜΜΑ/Ηο

Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 1990-1991, δύο τμήματα της Α' Γυμνασίου της Ελληνο-Γαλλικής σχολής της Αγίας Παρασκευής, Έκκινωντας από το πρόγραμμα της διδα-

κτέας ώλης στο μάθημα της Ιστορίας, ασχολήθηκαν με την εκτενέστερη μελέτη της Αθήνας του 5ου αιώνα π.Χ. Η μελέτη αυτή αποτελούσε το πρώτο σκέλος ενός τριετούς προ-

γράμματος με θέμα: "Η Αθήνα στο πέρασμα των αιώνων". Η κίνηση προ-ωθήθηκε και ενισχύθηκε από το γαλλικό υπουργείο Παιδείας, στόχος του οποίου ήταν η αμετά προσέγγιση της πολιτισμικής κληρονομιάς ενός τόπου.

Στη πλαίσιο αυτού του πνεύματος, ξεκίνησε μια προπτάσεα, το 1990-1991, και από τα δύο τμήματα της σχολής, το Ελληνικό και το Γαλλικό. Και για μεν τους Έλληνες, στόχος ήταν η βαθύτερη προσέγγιση της πατρογονικής κληρονομιάς, για δε τους Γάλλους, η ουσιαστικότερη σχέση με τον τόπο που τους φιλοξένει.

Τα δύο τμήματα δούλεψαν παράλληλα, αλλά ασχολήθηκαν με δύο διαφορετικά σημεία της Αθήνας. Το Γαλλικό τμήμα μελέτησε τον Ιερό Βράχο και το Ελληνικό τμήμα την Αρχαία Ήγορα.